

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Raport

„Respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova Retrospectiva 2015”

Chișinău, 2016

Autorul Raportului:
Alexandru Zubco

Asociația Promo-LEX

Str. D. Rîșcanu, nr.11/41,
Chișinău, Moldova
tel./fax: + 373 22/ 45 00 24,
tel: +373 22 / 44 96 26
e-mail: info@promolex.md
www.promolex.md

Punctele de vedere exprimate în Raport reflectă opinia și poziția autorului. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).

Raportul este realizat în cadrul proiectului: „Consolidarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

Introducere

În ultimul sfert de secol, drepturile omului în zonele de conflict înghețat sau în teritoriile aflate sub controlul unor administrații de facto nu au fost suficient de cunoscute, promovate sau apărate. Oamenii care locuiesc în aceste teritorii, sunt de cele mai multe ori lipsiți de posibilitatea de ași apăra drepturile și libertățile fundamentale. Toate acestea întâmplă din cel puțin două motive. În primul rând pentru că situația privind respectarea drepturilor omului nu este monitorizată în aceste teritorii și în al doilea rând pentru că nu există mecanisme eficiente de apărare a drepturilor omului, respectiv nimeni din cei ce încalcă drepturile nu poartă vreo responsabilitate, lucru greu de imaginat în sec. XXI. Acest lucru este valabil cel puțin pentru regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Din aprilie 2015 pentru membrii Asociației „Promo-LEX” accesul în regiunea transnistreană este interzis, după ce *Comitetul securității* (în continuare KGB) a acuzat organizația de „destabilizarea situației din regiune”. Chiar și așa, deși cu unele obstacole suplimentare, „Promo-LEX” a continuat să monitorizeze situația privind drepturile omului în acest spațiu, prin elaborarea raportului de monitorizare.

Acest raport reprezintă o analiză obiectivă privind situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova în 2015. Pentru a înțelege și explica anumite fenomene și tendințe, autorii au utilizat informații și date din perioade anterioare.

Publicația încearcă să scoată în evidență cele mai grave fenomene de încălcare ale drepturilor omului din regiunea transnistreană, dar, care totodată constituie și domeniile prioritare a Asociației „Promo-LEX”.

Lucrarea nu descrie comportamentul autorităților constituționale în ceea ce privește asigurarea respectării drepturilor omului ori căutarea unor soluții ce ar garanta un minim set de drepturi și instrumente eficiente de a le apăra. Asociația „Promo-LEX”, în ultimii 10 ani, a atenționat în mod repetat asupra eșecurilor Guvernului privind respectarea angajamentelor sale internaționale în zona aflată în afara controlului său. Ca urmare, de fiecare dată, autoritățile au preferat să paseze responsabilitatea asupra procesului dificil de negocieri politice, fără, însă a propune soluții ce ar rezolva cazuri individuale sau fenomene grave de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Metodologia de monitorizare include în primul rând descrierea generală a celor mai grave probleme identificate; studierea datelor statistice (oficiale și alternative); descrierea cazurilor individuale asistate; declarațiile beneficiarilor; analiza politicilor publice, rapoartelor, legislației și a comportamentului administrației locale; sistematizarea informațiilor din mass-media locală, prelucrarea postărilor de pe rețelele de socializare, întâlniri periodice cu reprezentanții societății civile din regiune. De asemenea, au fost efectuate o serie de vizite în localitățile limitrofe și zona de securitate în scop de monitorizare, informare și acordare de asistență juridică beneficiarilor.

Scopul acestui document este de a încerca determinarea actorilor relevanți să caute și să identifice soluții pentru apărarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Existența prevederii privind pedeapsa cu moartea

Pedeapsa capitală în regiune rămâne a fi reglementată de legislația penală locală (art.43 lit.h, *codul penal local*). Pedeapsa cu moartea poate fi dispusă de *instanțe* în cazul infracțiunilor deosebit de grave, pentru:

- Omor, inclusiv a unei persoane aflate sub protecția legii (*victimă, martor, alte persoane care beneficiază de protecție în cadrul urmăririi penale*) (al.3, art.104 *cod penal*);
- Atentarea la viața unui demnitar public cu scopul încetării activității sale sau politice, fie răzbunare pentru activitatea acestuia (art.273 *cod penal*);
- Rebeliune armată (art.275 *cod penal*);
- Atentare la viața unui judecător, procuror, anchetator, executor judecătoresc sau a membrilor familiei acestora, inclusiv a persoanelor beneficiare de protecție în cadrul urmăririi penale (art.291 *cod penal*);
- Atentare la viața colaboratorului organului de drept, militarului sau a rudelor lor (art.314 *cod penal*);
- Folosirea mijloacelor și metodelor interzise de război (art.352 *cod penal*);
- Genocid (art.353 *cod penal*);

Potrivit *codului execuțional* sentința capitală se execută în închisoare de tip închis. Persoana condamnată la moarte este izolată, fiind deținută de una singură în celulă. Sentința se execută, prin împușcare și nu este publică. Corpul pentru înmormântare nu se transmite și despre locul înmormântării nu se comunică nimănu. Administrației închisorii, unde a avut loc execuția, îi revine obligația de informare a rudelor despre executarea sentinței.

În 1999 administrația locală a stabilit un „moratoriu” asupra acestei forme de pedeapsă. Însă, în 2003 N.F. a fost condamnat la moarte. La 02 iunie 2015 liderul regiunii, Evghenii Șevciuc l-a grațiat pe N.F., înlocuindu-i pedeapsa capitală în detenție pe viață. Așadar, considerăm că persistă riscul condamnării capitale.

În 2015 sentințe capitale nu au fost pronunțate.

Neincriminarea torturii

Tortura nu este incriminată. Respectiv, nu există vreun mecanism de investigare a actelor de tortură. După anumite modificări instituționale din 2014, procurorii și ombudsmanul local pot ridica plângeri de la victime, care sunt examinate de comitetul de anchetă. Rolul acestor instituții în prevenirea abuzurilor este limitat. Prin urmare, încrederea în mecanismele respective este la fel de redusă. Persoanele care reclamă faptele de abuz sau tortură sunt ulterior persecutate. Din lipsa componentei de infracțiune, organele locale de anchetă nu inițiază proceduri, iar, mecanismul de contestare a alegațiilor de tortură rămâne inefficient. Victimele, aflate în custodia miliției sunt obligate să demonstreze faptele deplânse.

Anterior, Promo-LEX a făcut referire la formele de tortură din regiunea transnistreană [1].

Potrivit Comitetului de anchetă, în cei trei ani de la înființarea acestei instituții, nu a fost inițiată nici o cauză penală pe faptul „*constrângerii de a depune declarații prin aplicarea violenței, înjosirii sau torturii*”.

На Ваш запрос о предоставлении публичной информации от 19.11.2015 года сообщаем, что со времени начала работы Следственного комитета Приднестровской Молдавской Республики и по настоящее время уголовных дел по признакам преступления предусмотренного ст. 298 УК ПМР не возбуждалось и в суд не направлялось.

Председатель Следственного комитета

Романюк С.В.

Aici, menționăm neîncrederea în justiția locală, cât și lipsa unei practici de sesizare a mecanismelor locale de către victimele abuzurilor și violărilor drepturilor omului.

Rele tratamente în locurile de detenție

Condițiile în locurile de detenție din regiunea transnistreană rămân aspre și nu au fost îmbunătățite, în pofida recomandărilor Expertului ONU Th. Hammarberg [2]. Administrația regiunii a invocat lipsa mijloacelor financiare [3].

În raportul său publicat în 2015, ombudsmanul local, Vassily Kalko susținea că a primit plângeri de la 92 de deținuți, care reclamau: *durata excesivă a arestului, dezacordul cu sentința aplicată, neacordarea asistenței medicale, condiții rele de detenție*. Tot el, s-a arătat îngrijorat de starea sănătății deținuților, raportând anumite cifre: *59 persoane au fost infectate cu tuberculoză deschisă și alte 141 bolnave cu HIV*) [4].

În același timp, ombudsmanul local atenționează asupra numărului mic al medicilor calificați în închisori, dar și asupra cantității reduse a medicamentelor. Potrivit lui, în 2014 au decedat 12 deținuți (*9 din cauza maladiilor și 3 din cauza suicidului*).

În izolatoarele aflate în custodia miliției locale nu sunt WC-uri și albituri. Persoanele aflate în arest sunt nevoite să stea și să doarmă pe podele din beton sau paturi din scândură, fiind astfel, supuse la tratament degradant.

Deținutele din închisoarea nr.3 de la Tiraspol, s-au plâns de condițiile grele de muncă, salariile mici și insuficiența asistenței medicale [5].

Totodată, în plângerile lor, beneficiarii Asociației „Promo-LEX” au mai menționat că au fost deținuți în condiții inumane (*spații mici, încăperi reci din beton, lipsa ventilației și aerisirii, a veceurilor, insuficiența luminii, supraaglomerare, alimentație proastă, umezeală și mucegai, lipsa medicamentelor și a îngrijirii medicale neadecvate, etc*). Tot ei, au comunicat că au fost impuși de administrația închisorii să repare camerele de detenție cu surse financiare proprii, acest lucru fiind o obligație nescrisă și considerat „ajutor umanitar”.

Extras din explicația lui N.G. (închisoarea nr.1). „Am apelat la administrație de multe ori, în vederea reparării acoperișului. Pe timp de ploaie, eram inundați în celulă. Administrația a menționat lipsa resurselor, însă, ne-a permis ca rudele să ne transmită materiale de construcție sub forma de donație, după care, noi singuri, am reparat acoperișul”.

O altă problemă, la fel de veche, ține de suprapopularea izolatoarelor de detenție preventivă. Potrivit șefului departamentului de executare a pedepselor din regiunea transnistreană, N. Zubreiciuc, aceasta ar putea fi înlăturată dacă instanțele ar aplica măsuri alternative arestului. Tot el, s-a arătat îngrijorat de starea precară a mijloacelor de transport, care asigură transportarea

deținuților. Potrivit lui, 80% din parcul auto a ieșit din uz, iar transportarea deținuților este periculoasă pentru viața și siguranța lor [6].

Un grup consultativ format din reprezentanții societății civile din regiune au creat pe lângă ombudsmanul local - un mecanism de monitorizare. În 2015 membrii acestuia au reușit să viziteze Dispensarul de Narcologie din Dubăsari, Școala internat din satul Popenchi și Spitalul de psihiatrie din s. Vîhvatînți, r-nul Rîbnița. Însă, în locurile privative de libertate le-a fost refuzat accesul sub pretextul *imposibilității asigurării securității fizice în timpul întrevederilor cu condamnații*.

Analizând informațiile publicate de ombudsmanul local cu privire la evoluția situației privind persoanele private de libertate în închisorile din regiunea transnistreană, conform tabelului de mai jos, constatăm că numărul acestora este în creștere, ceea ce determină la suprapopulare și la înrăutățirea condițiilor de detenție.

Tabelul 1. Evoluția situației privind numărul persoanelor deținute în închisori.

Perioada	Numărul persoanelor deținute în închisori
Situația din 2010	1984
Situația din 2011	2071
Situația din 2012	2164
Situația din 2013	2137
Situația din 2014	2252

Înrolarea forțată în structurile militare

Procesul de înrolare forțată în structurile paramilitare din regiunea transnistreană continuă. O statistică cu privire la acest fenomen nu este cunoscută. Considerăm că sute de tineri, cetățeni ai R. Moldova sau altor state, au fost înrolați în *armata transnistreană* [7]. Admitem că unii dintre aceștia au fost înrolați forțat.

Asociația „Promo-LEX” consideră că înrolarea în structurile paramilitare din regiunea transnistreană, poate fi calificată drept privare ilegală de libertate, manifestată prin detenție în unitățile paramilitare. Efectuarea serviciului militar în regiune este obligatorie, iar eschivarea de la înrolare este sancționată cu amendă (contravaloarea a cca 600 dolari SUA), fie închisoare de până la 2 ani [8].

În martie 2015 în cadrul *armatei transnistrene* a fost creată o formațiune militar-sportivă, cu destinație specială, la inițiativa liderului regiunii E. Șevciuc. Astfel, 50 tineri, absolvenți ai Universității „Taras Șevcenko” (Тарас Шевченко) din Tiraspol, au fost înrolați în această structură pretinsă de elită.

Pe parcursul anului 2015 majoritatea angajaților în instituțiile publice au fost obligați să treacă cursuri de instruire/pregătire militară în teren, deși aceasta este obligatorie numai în caz de război. Administrația regiunii a explicat necesitatea pregătirilor militare din cauza situației din estul Ucrainei.

În iunie liderul Șevciuc a emis două decrete prin care a dispus înrolarea tinerilor de 18-27 ani, ce se află sau sunt obligați să se afle în evidența militară, dar care au pierdut dreptul la amânare sau au fost sancționați pentru încălcarea regulilor înrolării. Celălalt decret prevedea înrolarea pe parcursul 2015 a bărbaților cu vârsta de până la 30 ani, care au absolvit facultatea fiind trecuți în rezervă în grad de locotenent. În mass-media locală aceste decrete au fost numite ca decrete de mobilizare [9].

În 2015 în regiunea transnistreană a intrat în vigoare *legea locală* a serviciului de alternativă. Însă, acest mecanism nu a fost implementat. Asociația „Promo-LEX” a descris, în publicațiile sale, despre eșecul administrației regiunii în asigurarea drepturilor persoanelor ce refuză serviciul sub arme [10].

Rele tratamente în unitățile militare

Aplicarea relexelor tratamente în unitățile militare din regiunea transnistreană, rămâne un fenomen de amploare. Ca urmare a studierii rapoartelor ombudsmanului local, conform datelor din tabelul de mai jos, deducem că numărul cauzelor penale inițiate pentru încălcări de ordin militar trezește o îngrijorare cu privire la gradul de respectare a drepturilor persoanelor aflate în custodia structurilor paramilitare din regiune. În medie, cca 10% din numărul cauzelor penale au fost pornite pentru aplicarea violenței față de tinerii proaspăt înrolați. Mai mult, ombudsmanul local nu a înregistrat careva acțiuni din partea instituțiilor abilitate în vederea combaterii relexelor tratamente în unitățile militare.

Tabelul 2. Statistica cauzelor penale inițiate pentru încălcări de ordin militar și ca urmare a relațiilor neregulate.

Perioada	Numărul total de cauze penale inițiate pentru încălcări militare	Numărul cauzelor penale inițiate pentru încălcarea regulilor statutare
2010	227	9
2011	617	22
2012	265	19
2013	308	24
2014	343	21

În sursele media locale și naționale au fost publicate câteva cazuri, care descriu gravitatea fenomenului:

La 22 mai 2015 un sergent i-a cauzat vătămări corporale grave, sub formă de traumatism abdominal și ruptură traumatică a splinei colegului său pentru că nu ar fi reacționat la *ordin*. Fapta a avut loc noaptea, într-o unitate militară din Tiraspol. După ce cazul a fost mediatizat, comitetul de anchetă a menționat despre inițierea unei anchete penale. Nu se cunoaște, dacă victima a beneficiat de ajutor material și reabilitare [11].

În august 2015 R.A a reușit să evadeze din unitatea militară din Parcani, stânga Nistrului, după ce a fost supus la rele tratamente. Tânărul a ajuns în Chișinău, unde a solicitat ajutorul autorităților și reclamat abuzurile. Băiatul a relatat despre umilințele la care a fost supus el și semenii lui, doar pentru că așa sunt „tradițiile militare”. Mai târziu, după ce cazul a fost difuzat în presa națională, KGB-ul a inițiat o anchetă pentru *trădare* și l-a anunțat în căutare [12].

În noiembrie 2015 R., a fost împușcat în regiunea feței de un ofițer în unitatea militară din Tiraspol. Potrivit declarațiilor reprezentantului formațiunii militare din regiune, Oleg Gumeniuk victima a fost accidental împușcată de un ofițer în tura de noapte, fapt pentru care va fi atras la răspundere. Alte detalii nu sunt cunoscute [13].

Răpiri de persoane

Asociația „Promo-LEX” a adus în atenția opiniei publice problema răpirii de persoane de către reprezentanții organelor de forță locale din afara regiunii transnistrene. Potrivit cercetărilor, victimele sunt sechestrare din stradă și de la domiciliul lor. Ulterior, acestea sunt transportate cu forța în teritoriul controlat de administrația regiunii, fiind acuzate de fapte penale, condamnate și încarcerate. În opinia juriștilor „Promo-LEX” faptele respective contravin prevederilor art.5 a Convenției Europene deoarece victimele sunt lipsite în mod arbitrar de libertate.

În anul 2015 lista cazurilor de răpire a fost completată cu următoarele situații:

În noaptea de 08 aprilie 2015 doi locuitori din satul Vertiujeni, r-l Florești au fost răpiți din propria locuință, maltratați și transportați forțat peste râul Nistru de către reprezentanții miliției din Camenca. În secția de miliție, respectivii au fost supuși relelor tratamente și deținuți în condiții inumane timp de 5 zile, pentru o presupusă faptă de furt. Ulterior au fost eliberați [14].

La 4 mai 2015 un tânăr din satul Bogdanovca Veche, r-l Cimișlia (partea dreaptă a Nistrului) a fost răpit de miliția de la Tiraspol din propria casă. La Tiraspol, tânărul a fost acuzat de sustragere și arestat. La moment, este deținut în una din închisorile din regiune [15].

În ziua de 27 august 2015 poliția moldovenească a reușit să rețină trei reprezentanți ai miliției din Bender, care urmau să răpească un cetățean al R. Moldova din satul Crasnoarmeiscoe, r-l Hâncești [16].

În decembrie 2015 reprezentanții miliției din Râbnița au răpit-o pe C.N. dintr-o localitate din r-l Șoldănești (partea dreaptă a Nistrului) sub pretextul unei acuzații penale de furt. Victima a fost plasată în arest preventiv în izolatorul din Râbnița, ulterior, transferată în Închisoarea nr.1 de la Hlinaia, unde s-a aflat peste 30 zile. În ianuarie 2016 instanța de la Râbnița a condamnat-o condiționat la doi ani privațiune de libertate, eliberând-o din sala de judecată.

Libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare, precum și alte libertăți civile, sunt subiecte incomode în regiunea transnistreană. Acest fapt îl recunoaște președinta comisiei ordine de drept din cadrul *sovietului suprem*, într-o postare pe o rețea de socializare, dna G. Antiufeeva. Potrivit ei, în regiune nu există libertatea de exprimare, platforme publice de discuții, dezbateri, iar libertatea presei este subminată:

Галина Антюфеева

16 Decembrie 2015

В последние годы свободы слова в республике стало еще меньше. Не осталось площадок для дискуссий, нет конкуренции СМИ, мало поднимается злободневных тем, главная газета республики работает в интересах известных людей, чьи большие портреты печатаются в каждом номере. Прессе не хватает остроты мысли, обостренного чувства справедливости, желания изменить жизнь людей к лучшему. Нужно поддерживать тех журналистов, которые доносят людям правду о том, что происходит в обществе.

În 2015 decretul privind combaterea activităților extremiste începe să producă efectele sale negative [17]. KGB-ul, procurorii, dar și *serviciul de stat al telecomunicațiilor* obțin prerogative de a combate orice inițiative, care, în opinia acestora, subminează securitatea regiunii transnistrene. Un prim pas a fost supravegherea activității internaților „extremiști” și blocajul site-urile *suspecte*, fapt ce a limitat libertatea de exprimare în public a opiniilor: -

Направляемое оператору электросвязи по системе взаимодействия требование Государственной службы связи, информации и СМИ Приднестровской Молдавской Республики должно содержать доменное имя сайта в глобальной сети «Интернет», сетевой адрес, указатели страниц сайта в глобальной сети «Интернет», позволяющие идентифицировать сайт, на котором размещена противоправная информация.

Astfel, au fost înregistrate situații de presiune asupra persoanelor care au o altă opinie decât cea promovată prin politicile și propaganda administrației regiunii. Câteva exemple în acest sens:

Activista **Irina Vasilache**, care a denunțat acte de corupere din regiune pe rețele de socializare a fost nevoită să părăsească regiunea din cauza amenințărilor cu internarea într-o instituție psihiatrică și persecuțiilor din partea KGB.

Membrii Uniunii ucrainenilor transnistreni, **Oleg Hvoșevskii**, **Artiom Inozemțev** și **alții** au fost anunțați în urmărire de Comitetul de anchetă pentru viziuni, care, în opinia administrației regiunii sunt extremiste și conduc la destabilizarea situației politice din regiune [18]. Respectivii au fost nevoiți să părăsească regiunea transnistreană, pentru a nu fi condamnați ilegal.

Activista **Irina Șcerbinina** a fost intimidată de KGB pentru că a participat la emisiunea unui post de televiziune din Odessa, Ucraina, unde și-a expus opinia asupra situației din regiunea transnistreană [19].

Activista **Irina Sergheeva** a fost avertizată de KGB să se abțină de la plasarea criticilor anti-guvernamentale. Mai mult, respectiva a fost amenințată să evite colaborarea cu organizațiile de apărare a drepturilor omului din afara regiunii, să se abțină de la participarea la întruniri și opinii în detrimentul propagandei locale, fiind obligată să semneze o scrisoare de nedivulgare.

Lista persoanelor persecutate pentru opiniile lor pe rețelele de socializare a continuat.

ЗАЯВЛЕНИЕ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КОМИТЕТА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПМР

В поле зрения КГБ ПМР попадают лица, придерживающиеся радикальных взглядов. В сети Интернет отмечается увеличение количества высказываний, в которых содержатся признаки экстремистской деятельности и антиконституционных призывов.

Комитет государственной безопасности усматривает в этих тенденциях систему, целью которой является создание на территории Приднестровской Молдавской Республики условий для организации массовых беспорядков по примеру событий на Украине в феврале 2014г. В ходе оперативно-розыскных мероприятий оперативными сотрудниками КГБ был установлен факт проникновения националистических элементов Украины на территорию Приднестровья в целях дестабилизации внутривнутриполитической ситуации в Республике.

Activiștii s-au revoltat de faptul că reprezentanții KGB-ului au admis ingerințe în viața lor privată, au purces abuziv la interceptări, verificarea adreselor poștale, urmăriri, amenințarea rudelor, precum și abuzuri sub formă de presiune și intimidare. În lipsa unor mecanisme de

protecție la nivel local sau național, aceștia au fost nevoiți să facă față singuri tuturor provocărilor.

De asemenea au fost înregistrate cazuri de reținere a persoanelor incomode administrației regiunii, după ce au participat la protestul pașnic din 28 februarie 2015 organizat de un lider al opoziției:

Activistul Allen Bartoș, membru al Grupului „Edinstvo” (Народное Единство) a fost răpit în timpul desfășurării protestului în parcul central din or. Tiraspol de către angajații serviciului de securitate al liderului regiunii transnistrene. Acesta a fost transportat la sediul KGB, unde fusese persecutat cu inițierea unei cauze penale pentru organizarea manifestației publice. Mai târziu, la 24 martie 2015 Dl Bartoș a fost reținut de Comitetul de anchetă pentru o presupusă faptă de furt și plasat în Izolatorul de detenție preventivă din Slobozia. Tânărul a fost eliberat la 27 august 2015 fără explicații [20].

și

Jurnalistul Serghei Ilcenco, care, la fel a participat la protestul din 28 februarie 2015 efectuând filmări și interviuri a fost arestat în martie 2015 de KGB. Aceștia l-au acuzat de postarea unor mesaje extremiste pe un forum public, ca urmare a refuzului ultimului de a nimici articolele și înregistrarea video a protestului. Fiul acestuia, Nicolae Ilcenco a fost amenințat cu privațiunea de libertate în cazul refuzului colaborării. La domiciliile lor, au avut loc percheziții, fiind ridicate calculatoarele personale și alte bunuri. Fiul său, Nicolae reușește să părăsească regiunea și organizează la Odessa, Ucraina o conferință de presă [21]. Comunitatea jurnaliștilor, organizațiile de apărare a drepturilor omului, autoritățile și organizațiile internaționale își exprimă îngrijorarea. Astfel, în iulie 2015 Ilcenco a fost eliberat din arest, după ce s-a aflat 4 luni în izolatorul 3 din Tiraspol.

Un alt jurnalist, N. Buceațchi, redactorul revistei „Chelovek i ego prava” (Человек и его Права), a fost citat în iunie 2015 la KGB în legătură cu publicarea unor articole critice. Așa numitul minister al internelor a depus o acțiune în instanțele locale cu privire la închiderea redacției „Chelovek i ego prava” pentru defăimarea sistematică a imaginii regiunii transnistrene. Cauza civilă respectivă la începutul anului 2016 se afla pe rolul unei instanțe judecătorești din Tiraspol.

În perioada „scrutinului local” (septembrie–noiembrie 2015) KGB-ul a preluat administrarea mai multor grupuri de pe rețelele de socializare (Facebook), având ca scop monitorizarea și identificarea internauților ce postau critici anti-guvernamentale [22]. Forumul de dezbateri online „Open-pmr Info” a fost supus unor atacuri DDoS, fiind ulterior blocat [23].

Libertatea de asociere

În 2015 sectorul asociativ din regiunea transnistreană a fost nevoit să facă față unor noi forme de presiune, exprimate prin:

- *interzicerea desfășurării unor activități sub pretextul atentării la securitatea regiunii;*
- *avizarea proiectelor ce prevăd investiții în infrastructură de către comisia pentru ajutor umanitar de pe lângă administrația de la Tiraspol sau a.n. departament de externe;*
- *consultarea listelor de invitați veniți din afara regiunii și aprobarea acestor liste de către administrația departamentului local de externe;*
- *intimidarea de către reprezentanții KGB-ului a participanților la activitățile ONG-urilor*
- *denigrarea publică a imaginii societății civile, amenințarea conducătorilor ONG-urilor de către KGB, etc.*

La 12 februarie 2015 în cadrul ședinței colegiului KGB, liderul regiunii transnistrene a somat serviciile secrete să intensifice controlul asupra finanțărilor externe a ONG-urilor din regiune, care desfășoară activități neconforme propagandei locale [24]: -

Необходимо усилить работу по пресечению финансирования из-за пределов ПМР так называемых свободных общественных организаций, которые под различными формами прикрытия своих реальных намерений фактически нацелены на разрушение и уничтожение приднестровской государственности. Речь идет об идеологической диверсии, попытках изменения фундаментальных основ духовно-нравственной опоры граждан Приднестровья, попытках переписать историю, культивировать в обществе чуждые ценности, в том числе и культ денег. Это иногда и так называемая гуманитарная деятельность, реальной целью которой является проникновение в органы государственной власти для разрушения впоследствии приднестровской государственности.

În acest sens, au fost propuse modificări la *legea locală a asociațiilor obștești* privind includerea obligativității publicării trimestriale a rapoartelor despre sursele de finanțare și volumul finanțărilor externe acceptate de ONG-urile locale. Totuși, această inițiativă a fost respinsă de majoritatea *deputaților din sovietul suprem*.

Decretul anti-extremism, despre care am menționat mai sus, și-a impus amprenta și în activitățile ne-guvernamentale. Potrivit actului, sunt considerate activități extremiste, faptele îndreptate spre *împiedicarea activității organelor de stat, calomnierea demnitarilor publici, încălcarea drepturilor și libertăților omului, participarea la manifestații publice, etc.* Așadar, unele activități ale ONG-urilor, în special de promovare a drepturilor omului, conform normei citate, pot fi declarate extremiste. Prin urmare decretul vizat a descurajat activitățile societății civile din regiunea transnistreană. Deși, în 2015 nici o organizație locală nu a fost acuzată de extremism, pericolul există.

Așadar, pentru a-și desfășura activitățile planificate, ONG-urile au fost nevoite să colaboreze cu structurile de forță și cu așa numitul *departament al externelor*. Organizațiile urmau să-și ajusteze activitățile conform avizelor organelor sus-menționate. La fel, numai cu acordul *departamentului de externe* se permitea invitarea în regiunea transnistreană a experților și participanților la activitățile asociațiilor obștești. În lipsa avizării pozitive, liderilor de ONG li se solicita să se abțină de la organizarea evenimentelor planificate.

O altă provocare pentru organizațiile non-profit din domeniul social a fost impunerea avizării obligatorie a proiectelor la comisia pentru ajutor umanitar din cadrul administrației regiunii. În percepția Tiraspolului orice finanțări externe care sunt prevăzute pentru construcția, reparația și/sau amenajarea unor obiective de menire socială sunt calificate ca ajutoare umanitare nerambursabile, respectiv urmează a fi aprobate sau respinse de comisia pentru ajutorul umanitar. O normă în acest sens a fost aprobată încă în 2012 [25]. Mai multe ONG-uri s-au plâns că această procedură este una complicată, iar decizia comisiei se tergiversează intenționat. Din motive obiective, dar și pentru păstrarea confidențialității sursei, nu publicăm cazurile ONG-urilor din regiunea transnistreană, care au avut de suferit de pe urma procesului sus-menționat.

Potrivit unui Studiu prezentat la Tiraspol în cadrul forumului Solidarity Lub-Hub „Factorii de stabilitate a organizațiilor non-profit” ponderea ONG-urilor în PIB-ul regiunii este de 1,10%, pe când în țările dezvoltate cota respectivă atinge 6,50%. Conform cercetării sectorul trei al regiunii transnistrene este ocupat doar de 0,90% din populație, iar în țările dezvoltate de 7,10%. Reprezentanții ONG-urilor susțin că aceasta se datorează lipsei politicilor administrației regiunii cu privire la dezvoltarea și susținerea sectorului asociativ, în special în sfera socială [26].

În regiunea transnistreană sunt înregistrate 2364 organizații necomerciale, dintre care 505 sunt asociații obștești.

Libertatea presei

Presă liberă, practic, nu mai există. Singura revistă ce reflecta pe paginile sale despre situația drepturilor omului „Chelovek i ego prava” și-a încetat activitatea din cauza presiunilor dar și a lipsei de fonduri. În 2015 așa numitul *minister al internelor* a depus o acțiune cu privire la închiderea redacției Chelovek i ego prava pentru defăimarea sistematică a imaginii administrației regiunii. Cauza civilă se află pe rolul unei instanțe judecătorești de la Tiraspol și nu a fost finisată la finele lui 2015, fapt ce poate fi considerat și ca acțiune de hărțuire.

Administrația regiunii a preluat controlul asupra presei publice (Pervâi Pridnestrovskii /Первый Приднестровский / Radio-PMR) și a inițiat un șir de site-uri ale *structurilor guvernamentale*, care au misiunea să proclame politicile acesteia. Treptat, jurnaliștii sunt impuși să comunice doar informații pozitive despre administrația regiunii. Orice reportaj despre activitatea instituțiilor locale, în special despre instituțiile, care au fost renovate grație suportului financiar extern urmează a fi coordonat cu *departamentul de externe*. În lipsa avizului acestui departament, activitatea jurnalistică a fost limitată. Au fost înregistrate cazuri, prin care funcționarii au fost concediați de la locul de muncă pentru că și-au permis să dea interviuri fără acordul *departamentului de externe*. Din motive obiective dar și pentru păstrarea confidențialității sursei, nu publicăm cazurile persoanelor, care au avut de suferit de pe urma procesului sus-menționat.

Forumurile online au fost închise, fără nici un fel de explicații. Pe o rețea de socializare, E. Șevciuc a calificat spațiul media online, o „*gunoiște anonimă*”, insistând asupra obligativității înregistrării lor ca instituții media, monitorizării și sancționării jurnaliștilor pentru critici.

Reamintim că la 01 ianuarie 2014, redacția „Novâi region” o filială a agenției de presă din Rusia a anunțat despre închiderea acesteia din cauza presiunilor. Această agenție era unica sursă web alternativă de informare. La 30 ianuarie 2014 pentru prima oară, fiscul și procuratura de la Tiraspol efectuează controale la televiziunea privată „TSV” și „Novaia Volna”. „TSV” aparține holdingului Șeriff, iar Novaia Volna, jurnalistului Grigore Volovoi. Rezultatele controalelor nu au fost făcute publice. În 2012 și 2013, Agenția de știri „Dniester” și „Lenta PMR”, precum și alte șapte forumuri de dezbateri online (www.forum.pridnestrovie.com, www.forum.dnestra.com, www.openpmr.info, www.pmr-rf.ru, www.forum-pridnestrovie.ru, www.nistru.net și www.forum-pmr.net) au fost blocate pentru utilizatorii de internet din regiune.

Altă posibilitate de a deschide și a accesa informații alternative nu există, deoarece KGB-ul controlează spațiul virtual și rețelele de transmitere a informațiilor. Potrivit internaților, Compania InterDnestrCom a infirmat acuzațiile cu privire la blocarea accesării site-urilor, pasând această responsabilitate KGB-ului, care ar deține echipament performant. Există presupuneri întemeiate de a considera că KGB-ul controlează toate comunicările web și convorbirile telefonice.

În martie 2015 jurnalistul N. Buceațchi menționa despre spargerea adresei sale electronice, sustragerea și distrugerea informațiilor profesionale, dar și private. Buceațchi a depus o plângere în adresa procuraturii locale, care i-a refuzat inițierea anchetei pe motive formale.

Activitatea jurnaliștilor devine din cea mai dificilă. Accesul la informații publice este restricționat. Iar accesul la ședințele administrației este selectiv. Transparența activităților este realizată doar de instituțiile publice [27].

Tiraspolul impune sistemul de acreditare obligatorie a mass-mediei. Presa din afara regiunii transnistrene nu este acreditată dacă nu are o reprezentanță înregistrată la structurile locale. Pe

acest segment, jurnaliștilor din partea dreaptă a Nistrului le-a fost interzisă activitatea în regiunea transnistreană, fiind supuși intimidărilor: -

La 17 august 2015, reportul TV-Cocieri, Alexandru Crivițchi a fost reținut de reprezentanții KGB în Dubăsari în jurul orele 20.00 min. Aceștia l-au acuzat de incitare la extremism pentru publicarea articolului „Transnistria în prag de război”. După 2 ore de hărțuire, jurnalistul a fost eliberat.

La 1 septembrie 2015 reporterii PublikaTV (Oxana Botnar și Igor Crocos) au fost reținuți și intimidați de miliție în satul Corjova, r-nul Dubăsari pentru filmare interzisă în regiune. Jurnaliștii au fost răpiți de milițieni din curtea Gimnaziului Corjova, unde efectuau reportaj despre deschiderea anului școlar. Ulterior au fost transportați la secția orășenească de miliție, unde au fost interogați timp de 5 ore, hărțuiți și sancționați pentru presupuse încălcări administrative. La fel, milițienii au distrus pelicula din aparatul de filmare. După implicarea poliției din Dubăsari și a membrilor Comisiei unificate de control, reporterii au fost eliberați.

Aparent, principiul respectiv a fost aplicat neuniform. În pofida rigorilor expuse, a fost invitată doar mass-media din afara regiunii transnistrene, care nu admitea critica liderilor locali.

În perioada alegerilor locale, compania de televiziune privată „TSV” (Телевидение Свободного Выбора) a fost ținta unor persecuții din partea reprezentanților administrației regiunii, inclusiv pentru că acordau suport informațional contracandidaților acesteia la *sovietul suprem*: -

Reporterii TSV au fost amenințați cu „moartea” de șeful administrației orașului Tiraspol, A. Bezbabcenko, în timp ce aceștia realizau un interviu pe o stradă din Tiraspol [28].

Jurnalistul Vadim Bulatovici de la același post de televiziune a fost reținut de miliție pentru 3 ore, pentru o presupusă filmare „în loc interzis”. În opinia jurnalistului, această reținere a fost de fapt, o acțiune de răfuială din partea grupului de deputați pro-Șevciuc frustrați de modul de reflectare a evenimentelor de „TSV”.

La 02 decembrie 2015 unul din ex-deputații sovietului suprem a îndemnat liderul de la Tiraspol să suspende activitatea postului privat de televiziune „TSV” în cadrul unui protest. Presiunile asupra acestui post de televiziune continuă [29].

Libertatea de întrunire

În 2015, potrivit raportului anual al *serviciului local de cultură* au avut loc peste șase mii de evenimente cu caracter patriotic și cultural organizate de administrația regiunii sau organizațiile afiliate. Toate aceste întruniri au fost favorizate de administrația regiunii. În schimb, întrunirile spontane ale populației sau organizațiilor ne-guvernamentale au fost limitate.

La 28 februarie 2015 în Tiraspol a avut loc, probabil cel mai de amploare protest din regiunea transnistreană. Participanții au scandat lozinci împotriva eșecurilor administrației regiunii în asigurarea drepturilor lor sociale (muncă, pensii, salarii). Manifestația a adunat cca 400 persoane. Administrația regiunii a negat acest protest, considerându-l unul de provocare și destabilizare. Mai mult, organele de forță (KGB, miliția) au fost implicate în intimidarea participanților după protestul respectiv. Practic, toți protestatarii activi au fost identificați, citați la sediul KGB sau în stradă și la locul de muncă, și intimidați. Unii dintre aceștia, precum Allen Bartoș și Serghei Ilenco, despre care am menționat mai sus, au fost încarcerați.

La 01 martie 2015, la Corjova, r-nul Dubăsari a fost organizată o întrunire pașnică cu ocazia Zilei Memoriei. Evenimentul a decurs fără incidente. Totuși, manifestații au fost intimidată de prezența a cca 100 reprezentanți ai miliției, KGB și servicii desconcentrate ale administrației locale sub pretextul asigurării ordinii publice. Acțiunea a fost precedată de un alt miting, organizat de administrația orașului Dubăsari la 2 martie, unde au fost exprimate declarații și discursuri de ură, însă, de această dată administrația regiunii a favorizat întrunirea.

La 4 martie 2015, un grup de locuitori, preponderent pensionari din Râbnița s-au întrunit în fața administrației locale, cerând respectarea drepturilor lor sociale. Reprezentanții administrației locale i-au acuzat de organizarea ilegală a protestului, iar miliția a anunțat despre atragerea la răspundere administrativă sau penală a organizatorilor întrunirilor cu caracter anti-guvernamental.

La 01 mai 2015 omul de afaceri Dmitri Kohanschi a fost reținut de miliție în timpul unui concert organizat în satul Sucleia, r-nul Grigoriopol. Kohanschi a fost arestat pentru 15 zile de instanța din Grigoriopol pentru încălcarea normei cu privire la întruniri.

În iunie 2015 Asociația obștească „Apriori” specializată în promovarea libertăților civile și-a planificat organizarea unor activități dedicate Săptămânii libertății presei. Una dintre activitățile propuse presupunea organizarea la 13 iunie 2015 a unei manifestații pașnice în centrul orașului Tiraspol, concursuri și un mini-concert în vederea promovării Libertății presei. În acest sens, organizatorii au depus o cerere către administrația de la Tiraspol pentru a obține permisiunea întrunirii. Cu două zile înainte de eveniment, a urmat răspunsul administrației. Potrivit scrisorii, organizatorii erau atenționați despre prevederile decretului lui E. Șevciuc cu privire la extremism, precum că le este permisă întrunirea doar în alt loc decât cel solicitat și doar pentru 3 ore. După ce au examinat răspunsul administrației orașenești, organizatorii au decis să renunțe la întrunire [30].

La 02 decembrie 2015 KGB-ul a emis un comunicat prin care intimidează participanții la o întrunire spontană. În aceeași zi, procuratura regiunii a inițiat o anchetă administrativă pe faptul încălcării legislației cu privire la întruniri. Mai târziu, procurorul regiunii a recunoscut că a pornit abuziv ancheta cu privire la interzicerea întrunirii în lipsa probelor și informându-se doar din surse media.

Libertatea de circulație

În 2015 administrația de la Tiraspol a continuat practica de a limita accesul diverselor categorii de persoane în regiune. Numărul interdicțiilor impuse în mod abuziv, inexplicabil și arbitrar este în creștere. Această măsură de reprimare a fost aplicată pe parcursul anului, fără avize sau explicații, angajaților poliției din zona de securitate, funcționarilor și demnitarilor publici. Mai nou, în listele persoanelor nedorite au fost incluși unii apărători a drepturilor omului, reprezentanți ai ONG, precum și jurnaliști. Persoanele nu sunt admise în regiune, riscând pedepse administrative.

În aprilie 2015 membrii Promo-LEX au fost informați despre aplicarea interdicțiilor de acces în regiune, în lipsa unor acuzații justificate. Restricțiile impuse au fost aplicate cu scopul împiedicării Asociației Promo-LEX de a desfășura liber activitățile de promovare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană.

La 29 aprilie 2015, preotul din Corjova, Oleg Cernat, a aflat că este persoană *nedorită* și că nu mai are acces în regiune, acolo, de fapt, unde își are familia și domiciliul. Reprezentanții KGB-ului de la postul de control Coșnița-Dubăsari, l-au

informat că interdicția i-a fost aplicată de șeful KGB-ului, la care ar trebui să se adreseze. La solicitarea D-lui Cernat de a fi permisă deplasarea la Tiraspol, pentru clarificarea situației respective, angajații KGB-ului i-au refuzat din motivul interdicției. Slujitorul bisericii a protestat de câteva ori în fața postului de control, a somat autoritățile, însă, toate aceste tentative au fost zădarnice.

În iunie 2015 jurnalista Natalia Morari din Chișinău urma să participe la o activitate în Tiraspol, însă, a aflat că este persoană *nedorită* în regiune, fiindu-i interzis accesul. Lista continuă.

Interdicțiile de **acces în** regiune sunt aplicate în baza pct.2.10 a decretului nr.22 din 30 ianuarie 2015 semnat de E. Șevciuc [31]. Această prevedere stipulează că străinilor le poate fi refuzat accesul în regiune, dacă:

- în perioada aflării sale în regiune s-a eschivat de plata impozitelor;
- în perioada aflării sale în regiune a fost sancționat administrativ;
- în perioada aflării sale în regiune nu a restituit cheltuielile legate de expulzarea sa din regiune;
- dacă, asupra străinului a fost emisă o hotărâre prin care a fost declarată, conform legislației indezirabil;
- dacă există suficiente presupuneri că străinii nu vor părăsi regiunea odată cu expirarea termenului de ședere.

Pe lângă faptul că prevederile sus-menționate sunt abuzive, decretul nu prevede instituția emițătoare de interdicții, garanțiile juridice ale persoanelor vizate, procesul de informare și contestare a deciziilor respective cât și perioada pentru care au fost emise interdicțiile.

În februarie 2015 instanța de la Tiraspol a respins acțiunea depusă de Alexandru Zubco jurist în cadrul Asociației „Promo-LEX” privind anularea interdicției sale de acces în regiune. Potrivit judecătorilor, KGB-ul ar fi aplicat corect ordinul de restricție împotriva apărătorului de drepturile omului. Însă, instanța nu a menționat care a fost instituția emitentă a ordinului de restricție. La fel, nu s-a pronunțat asupra cauzelor, motivelor, temeiniciei, necesității, gravității faptelor pretins săvârșite de către Alexandru Zubco sau a pericolului pe care acesta ar putea să îl prezinte pentru administrația regiunii. De asemenea instanța locală nu s-a expus și asupra faptului dacă restricția este conformă principiilor fundamentale ale drepturilor omului. Mai mult, acțiunea a fost examinată în lipsa juristului și a avocatului său, acestora fiindu-le refuzată admiterea cererii de a face cunoștință cu probatoriul prezentat de KGB.

Decretul vizat conține prevederi la fel de abuzive, care interzic **ieșirea** din regiunea transnistreană. Astfel, străinilor le este refuzată ieșirea din regiune, dacă: *au obligația penală de nepărăsire a regiunii; pe durata detenției în cazul condamnării lor; nu a achitat amenzile sau impozitele sau a fost atras la răspundere administrativă.* Străinii care au admis încălcări repetate sunt deportați.

Alte prevederi ce limitează libera circulației în regiune, țin de evidența fluxului de migrație. Astfel, cetățenii Federației Ruse, Republicii Moldova, Ucrainei, Belarus și Kazahstan se pot afla temporar în regiune nu mai mult de 90 zile. Alți străini au acest *drept* doar pentru 45 zile. La fel, străinii pot solicita prelungirea perioadei de ședere doar o singură dată. După expirarea acestei perioade, *serviciul de migrație* atenționează persoana să părăsească regiunea, fie aplică amenzi sau o expulzează. Astfel,

În iunie 2015 Serghei Vardiașvili, cetățean al R. Moldova, domiciliat în Corjova, r-nul Dubăsari a fost **expulzat** de serviciul de migrație pentru 6 luni pe motiv că ar fi încălcat regulile de ședere, despre care am vorbit mai sus. Acesta este primul caz de expulzare din regiune. Dl Vardiașvili și-a amenajat un cort pe malul drept al râului

Nistru, unde s-a aflat până la expirarea perioadei de expulzare. La 12 decembrie 2015 serviciul de migrație i-a permis ultimului accesul în regiune, cu condiția respectării regulilor interne de ședere vizate mai sus.

Domicilierea în regiune a străinilor este permisă doar pentru 1 an de zile, cu posibilitatea de prelungire a perioadei, însă nu mai mult de trei ani. Toate aceste ingerințe nu au luat în calcul situația străinilor, care, deja domiciliau în regiune, înainte de acest decret. Respectiv, sute de cetățeni străini au luat cu asalt secțiile locale de pașapoarte și migrație în scopul obținerii vreunui statut de domiciliere în regiune. Nu excludem că efectele acestui decret au fost în determinarea locuitorilor regiunii să obțină acte locale, în detrimentul voinței, drepturilor și libertăților lor fundamentale.

Într-o situație dramatică sunt locuitorii satelor Molovata Nouă, Cocieri, Vasilievca și Corjova din r-nul Dubăsari, stânga Nistrului, care, după decretul de mai sus, sunt considerați străini în regiune. Odată cu aplicarea regulilor de migrație, locuitorii satelor vizate au fost informați despre aflarea lor *ilegală* în regiune, după expirarea perioadei de ședere *temporară*. Efectele acestui decret vor fi resimțite în 2016.

Dreptul la educație

Situația privind respectarea dreptului la educație în regiune nu a suferit careva schimbări pozitive nici în 2015. Problema școlilor cu predare în grafie latină, aflate în subordinea autorităților constituționale nu a fost soluționată. Presiunile nu au avut un caracter deschis, însă potrivit profesorilor celor 8 instituții de învățământ, prin majorarea discriminatorie, considerabilă și nejustificată a plăților pentru chirie, servicii și taxe de întreținere se urmărește lichidarea acestor instituții, deoarece costurile devin extrem de exagerate pentru un număr tot mai mic de elevi.

În iunie 2015 șefa externelor de la Tiraspol, N. Ștanski a expediat o prescripție autorităților constituționale și organizațiilor internaționale prin care amenința cu închiderea școlilor respective în cazul neîncetării, în opinia acesteia, a presiunilor economice asupra regiunii. Acest mesaj relevă că Tiraspolul utilizează subiectul școlilor ca monedă de schimb în soluționarea intereselor acestuia. Profesorii și părinții califică astfel de gesturi drept metodă de șantaj, pe care administrația regiunii o aplică de fiecare dată în raport cu autoritățile constituționale pentru a obține ceva în schimb, lucru inadmisibil în condițiile în care drepturile lor sunt declarate și considerate inalienabile.

La 29 mai 2015 la orele 21.15 min., la postul de televiziune „Pervîi Pridnestrovskii” (Первый Приднестровский) cu acoperire regională a difuzat un material video de cca 60 min., care propaga ura față de locuitorii regiunii, care continuă să studieze în instituțiile de învățământ, ce nu vor să renunțe la studiile în grafie latină [32]. În opinia directorilor instituțiilor de învățământ cu predare în grafie latină materialul respectiv a fost plasat într-o oră de audiență maximă, fiind parte a campaniei continue de denigrare și intimidare.

De asemenea, au continuat intimidările împotriva părinților, elevilor și administrației școlilor pentru ai determina să renunțe la elementele solemne ale careurilor școlare, care se desfășoară la început și la sfârșit de an școlar.

O altă metodă de intimidare și hărțuire a părinților, copii cărora își fac studiile în grafia latină, rămâne practica solicitării unor *procuri* de la ambii părinți pentru orice trecere prin posturile de control. Acest fapt reprezintă un impediment în libera circulație, dar și un obstacol pentru elevii, care doresc să participe la diverse activități extrașcolare. În perioada de monitorizare au fost

înregistrate câteva cazuri de interzicere a trecerii elevilor prin posturile de control. În cele opt școli își fac studiile peste 1000 de elevi.

La 01 septembrie 2015, 517 200 manuale ruse au fost transmise elevilor din cele 117 școlile ruse din regiune, prin intermediul Ambasadei Federației Ruse în Moldova. Această acțiune a avut loc ca urmare a implementării unui proiect de raliere a sistemului educațional din regiune la standardele educaționale ale Federației Ruse.

Menționăm că conform rapoartelor locale, peste 40 mii de elevi studiază în limba rusă, 4500 în limba „moldovenească” în grafie chirilică și peste 670 - limba ucraineană. Instituții de învățământ cu profil rus sunt 117, 28 moldovenești, școli mixte cu profil rus-moldovenesc – 15, școli ucrainene – 3 și alte 2 mixte (ruso-ucrainene).

De asemenea în regiunea transnistreană, sunt trei instituții superioare (universitatea de stat Taras Shevchenko (Тарас Шевченко), Institutul de studii juridice și Colegiul superior de muzică) din Tiraspol; 4 filiale ale instituțiilor de învățământ private din Rusia și o filială a Universității particulare din Odessa. Diplomele de studii superioare nu sunt recunoscute, decât în Federația Rusă. În octombrie 2015 Universitatea Taras Shevchenko (Тарас Шевченко) din Tiraspol a fost acreditată de Ministerul Educației al Federației Ruse [33].

Dreptul la proprietate

Problema accesului liber la terenurile agricole, aflate în proprietate privată a fermierilor din r-nul Dubăsari (6337 ha), - după traseul Râbnița-Tiraspol s-a agravat. Fermierilor le-a fost interzis definitiv accesul la terenurile agricole. Mai mult, administrația din Dubăsari și Grigoriopol a permis unor agenți economici locali să le prelucreze terenurile respective. Iar, în toamna 2015 potrivit fermierilor, reprezentanții oficiilor cadastrale locale au efectuat activități de măsurare a terenurilor și inventarierea depozitelor și altor bunuri mobile și imobile, incluzându-le astfel unilateral și în mod abuziv în registrele cadastrale ale administrației regiunii. În aceste circumstanțe, mii de oameni au rămas doar cu actele de proprietate și cu incertitudinea tot mai mare privind soarta bunurilor lor.

Într-o situație dificilă se află și agenții economici din r-nul Dubăsari care au arendat loturi de teren, iar în lipsa accesului sunt pe cale de insolvabilitate, cât și în imposibilitatea de a onora obligațiunile contractuale. Pe de altă parte organele fiscale constituționale și de asigurări sociale continuă să ceară rapoarte fiscale, aplicând amenzi pentru nerespectarea legislației în vigoare.

Între timp, administrația regiunii a propus agenților economici din r-nul Dubăsari semnarea unor contracte de *arendă* pentru suprafețele de teren, conform normelor locale. Însă, agenții economici au respins această propunere, considerând-o drept o interferență în dreptul lor de proprietate. Autoritățile constituționale au achitat o compensație, însă aceasta, potrivit agenților economici, a fost insuficientă pentru acoperirea tuturor prejudiciilor.

La 16 decembrie 2015 Guvernul a decis alocarea a 7,98 mln lei pentru 5561 deținători de terenuri din r-l Dubăsari cu titlu de plăți directe. Plățile respective încă nu au fost efectuate în momentul publicării acestui raport.

Recomandări generale pentru autoritățile constituționale:

1. Adaptarea mecanismelor naționale pentru situațiile de încălcare a drepturilor omului în regiunea transnistreană.
2. Evaluarea obiectivă a gradului de realizare a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului la capitolul activităților de promovare și apărare a drepturilor omului planificate pentru regiunea transnistreană.
3. Dezvoltarea unui set de indicatori care ar oferi o imagine obiectivă privind nivelul de realizare a activităților din Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru regiunea transnistreană.
4. Elaborarea și coordonarea unor politici publice privind modul în care instituțiile statului urmează să intervină în procesul de apărare a drepturilor și libertăților omului în regiunea transnistreană.
5. Elaborarea și adoptarea unui act normativ care să asigure protecția persoanelor intern strămutate.
6. Includerea pe agenda de negocieri în cadrul formatelor existente a subiectelor legate monitorizarea, promovarea și apărarea drepturilor omului.
7. Susținerea în mod activ a eforturilor societății civile în promovarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Recomandări pentru organizațiile internaționale:

1. Susținerea activă a eforturilor societății civile în monitorizarea, promovarea și apărarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.
2. Efectuarea vizitelor de monitorizare sub mandat internațional în regiunea transnistreană.

Recomandări pentru administrația regiunii:

1. Excluderea pedepsei capitale cu moartea din așa numita legislație.
2. Crearea și implementarea un mecanism de prevenire și combatere a torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante în locuri privative de libertate (instituții de detenție, militare, internate, instituții psihiatrice ș.a.), sub egida unor instituții internaționale.
3. A nu admite ingerințe în viața privată, de familie și a înceta persecuțiile asupra activiștilor de drepturile omului și reprezentanților media.
4. A permite și a încuraja inițiativele democratice și de propagarea a libertăților civile și a drepturilor omului în regiune conform principiilor unanim recunoscute.
5. A exclude practicile negative de împiedicare a dreptului la libera circulație în regiunea transnistreană.

Note de final:

- [1] FIDH/ Promo-LEX – Tortura și rele tratamente în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană: Probleme asumate și responsabilități eludate / Misiunea 2012 / Disponibil la https://promolex.md/upload/publications/ro/doc_1381238657.pdf, vizualizat la 15/02/2016;
- [2] Raport privind Drepturile Omului în Regiunea Transnistreană a Republicii Moldova de Thomas Hammarberg, 14 februarie 2013 / Disponibil la www.un.md/publicdocget/46, vizualizat la 15.02.2016;
- [3] Comunicat cu privire la executarea Recomandărilor Expertului ONU, Thomas Hammarberg din 31.03.2014 / Disponibil la <http://president.gospmr.ru/ru/news/prezident-pmr-zaslushal-otchet-ob-ispolnenii-plana-meropriyatii-po-realizacii-rekomendacii>, vizualizat la 15.02.2016;
- [4] Raportul Ombudsmanului local privind respectarea drepturilor omului în Transnistria, pag.88-100 /Tiraspol, 2014 / Disponibil la http://www.ombudsmanpmr.org/doclady_upolnomochennogo.htm, vizualizat 15.02.2016;
- [5] Comunicat privind vizita ministrei justiției, Olga Zvarâci în închisoarea nr.3 de la Tiraspol/ Disponibil la <http://www.minjust.org/web.nsf/All/15.05.15>, vizualizat la 15.02.2016;
- [6] Raportul șefului departamentului de executare a pedepselor din regiune, N. Zubreiciuc / Disponibil la http://ovrpress.narod.ru/new_news/2015/kollegija.html, vizualizat la 15.02.2016;
- [7] Comunicat de presă: Promo-LEX continuă să manifeste îngrijorare privind fenomenul înrolării forțate în regiunea transnistreană/ 2015/ Disponibil la: <http://promolex.md/index.php?module=press&cat=0&&item=1847>, vizualizat 16.02.2016;
- [8] Extras din art. 325 *cod penal local*. „...Уклонение от призыва на военную службу при отсутствии законных оснований для освобождения от этой службы - наказывается штрафом в размере от 700 (семисот) до 1700 (тысячи семисот) расчетных уровней минимальной заработной платы либо лишением свободы на срок до 2 (двух) лет”.
- [9] Decrete E. Șevciuc cu privire la înrolare / Tiraspol, 2015 / Disponibile la: <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no-283-o-prizyve-na-voennuyu-sluzhbu-v-2015-godu-grazhdan-ne> / <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no-282-o-prizyve-na-voennuyu-sluzhbu-v-2015-godu-grazhdan-zachislennyh-v>, vizualizat la 16.02.2016;
- [10] Buletin informativ Promo-LEX nr.89/VI „Drepturile recruților din stânga Nistrului între mit și realitate...”/ Disponibil la https://promolex.md/upload/ebulletin/ro/nr89_1422621462ro.pdf, vizualizat la 16.02.2016;
- [11] Comunicat Comitetul de anchetă „Militar condamnat pentru abuz” / Tiraspol, 2015/ Disponibil la <http://skpmr.org/index.php/en/novosti-komiteta/1903-voennosluzhashchij-osuzhden-za-dolzhnostnoe-prestuplenie>, vizualizat la 16.02.2016;
- [12] Interviu video, Moldova.org „Mărturiile unui soldat fugit din armata transnistreană”/ Chișinău, 2015/ Disponibil la <http://www.moldova.org/marturiile-unui-soldat-fugit-din-armata-transnistreana-e-ingrozitor-video/>, vizualizat 16.02.2016;

- [13] Reportaj video realizat de Postul TSV „Cine l-a împușcat pe Ruslan B.”/ Tiraspol /2015 / Disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=4sWCoOb2kUg>; vizualizat la 16.02.2016;
- [14] Comunicat PublikaTV „Răpiți din inima Moldovei! Doi moldoveni, Încătușați și maltratați la Florești de milițienii transnistreni”/ 2015 / Disponibil la http://www.publika.md/noi-presiuni-tiraspolul-a-impus-tarife-exagerate-pentru-scolile-cu-predare-in-limba-romana_2535311.html; vizualizat la 16.02.2016;
- [15] Comunicat DW „Milițienii transnistreni răpesc cetățeni moldoveni, apoi storc bani de la rudele acestora” / Chișinău 2015/ Disponibil la: <http://www.dw.com/ro/mili%C8%9Bienii-transnistreni-r%C4%83pesc-cet%C4%83%C8%9Beni-moldoveni-apoi-storc-bani-de-la-rudele-acestora/a-18452323>; vizualizat la 16.02.2016;
- [16] Comunicat Realitatea.md „Provocare de ziua independenței. Trei milițieni transnistreni, reținuți în Hâncești pentru tentativa răpirii unui moldovean”/ Chișinău 2015 / Disponibil la: http://www.realitatea.md/exclusiv--provocare-de-ziua-independentei--trei-militieni-transnistreni--retinuti-in-hincesti-pentru-tentativa-rapirii-unui-moldovean_25864.html; vizualizat la 16.02.2016;
- [17] Decretul nr.241 emis de E.Șevciuc cu privire la combaterea extremismului... / Tiraspol, 2014/ Disponibil la: <http://president.gospmr.ru/ru/news/ukaz-prezidenta-pmr-no241-o-nekotoryh-merah-napravlenykh-na-preduprezhdenie-ekstremistskoy>; vizualizat la 16.02.2016;
- [18] Comunicat de presă KGB / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: <http://kgb-pmr.com/news/366>; vizualizat la 16.02.2016;
- [19] Articol Agenția Odessa Daily / Odessa, 2015 / Disponibil la <http://odessa-daily.com.ua/news/stilet-id79525.html>; vizualizat la 16.02.2016;
- [20] Comunicat Narodnoe Edinstvo „Le este frică să-l elibereze din detenție pe activistul Alen Bartoș”/ Tiraspol, 2015 / Disponibil la: <http://edinstvopmr.ru/news/735-aktivista-narodnogo-edinstva-alena-bartosha-boyatsya-vypuskat-na-svobodu.html>; vizualizat la 16.02.2016;
- [21] Declarații video „Arestarea lui Serghei Ilcenco” /Odessa Crisis Media Center/ 2015 / Disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=-pn4EPqRCs0&app=desktop>; vizualizat la 16.02.2016;
- [22] Raport Transnistria 2015, drepturile omului/ Centrul Media / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: http://mediacenter.md/prava_celoveka/978-pridnestrove-2015-prava-cheloveka.html; vizualizat la 16.02.2016;
- [23] Comunicat Forumul de dezbateri online cu privire la atacul DDoS / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: http://open-pmr.info/blog/scandals_and_accidents/23.html; vizualizat la 16.02.2016;
- [24] Declarații E. Șevciuc în cadrul ședinței colegiului KGB cu privire la activitățile ce subminează securitatea regiunii / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: <http://president.gospmr.ru/ru/news/evgeniy-shevchuk-otmetil-effektivnost-deyatelnosti-komiteta-gosudarstvennoy-bezopasnosti-pmr>; vizualizat la 16.02.2016;
- [25] Regulamentul cu privire la ajutorul nerambursabil / Tiraspol, 2012 / Disponibil la: <http://gov-pmr.org/item/130>; vizualizat la 16.02.2016;

- [26] Comunicat Centrul Media „Factorii de stabilitate a organizațiilor non-profit” / Tiraspol, 2015/ Disponibil la: <http://mediacenter.md/threktor/616-analiz-ustoychivosti-nko-pridnestrovyia.html>; vizualizat la 16.02.2016;
- [27] Raport Centrul pentru Jurnalism Independent din Moldova „Situția presei din Republica Moldova în anul 2015” / Chișinău, 2016 / Disponibil la: <http://media-azi.md/ro/stiri/cji-lansat-raportul-asupra-situa%C8%9Biei-presei-din-republica-moldova-%C3%AEn-anul-2015>; vizualizat la 16.02.2016;
- [28] Reportaj video cu privire la amenințarea publică a reporterilor TSV/ Tiraspol, 2015/ Disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=3DKCaRp8eRY>; vizualizat la 16.02.2016;
- [29] Comunicat Partidul comunistilor din regiune „Propaganda nu s-a realizat” / Tiraspol, 2015/ Disponibil la: <http://www.kp-pmr.ru/news/2015-12-02-3924>; vizualizat la 16.02.2016;
- [30] Comunicat Apriori-Center/ Tiraspol, 2015/ Disponibil la: <http://apriori-center.org/news/1001>; vizualizat la 16.02.2016;
- [31] Decretul nr.22 cu privire la migrație / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: <http://pravopmr.ru/View.aspx?id=eCMjrM08TQ4b2nF7Y7qeuA%3d%3d&q>; vizualizat la 16.02.2016;
- [32] Material video „Educația – două lumi, două abordări” / Tiraspol, 2015 / Disponibil la: <https://tv.pgtrk.ru/show/1772/32034>; vizualizat la 16.02.2016;
- [33] Decizie cu privire la acreditarea Universității Taras Shevchenko / Moscova, 2015 / Disponibil la: http://www.obrnadzor.gov.ru/common/upload/doc_list/Rasporiyazhenie_ot_17.09.2015_N_3020-06_O_provedenii_akkreditatsionnoy_ekspertizy_GOU_Pridnestrovskiy_gosudarstvennyy_universitet_im._T.G._Shevchenko.pdf; vizualizat la 16.02.2016;